

RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGBŐL FENNTARTHATÓ KULTURÁLIS ÚTVONAL: A #ROMANSWINEDANUBE PROJEKT PÉCSI EREDMÉNYEI

POULET DÁNIEL¹

Magyar Régészeti 15. évf. (2026) 2. szám, pp. 70–74.

A [#RomansWineDanube](#) projekt a Duna régió római kori régészeti örökségét, borvidékeit és helyi közösségeit kapcsolta össze annak érdekében, hogy a kulturális emlékek ne csupán önálló látnivalókként, hanem fenntartható, határokon átnyúló látogatói élmény részeként jelenjenek meg. A tanulmány a projekt pécsi megvalósítását és régészeti vonatkozásait mutatja be. Középpontjában a helyi cselekvési terv, a Product Club együttműködések, a Sopianae – Újraéled! Római Fesztivál, az Aelia és a Nap ládája című helyszínlapú interaktív kalandmese, a látogatói értékelések, valamint az Európa Tanács Kulturális Útvonalainak 13. „[Training Academia](#)”-ja áll. A pécsi tapasztalat azt mutatja, hogy a régészeti hitelesség, az élményalapú bemutatás, a digitális eszközök és a közösségi részvétel egymást erősítve tehetik láthatóvá és átélhetővé az egyébként részben a mai város alatt rejtőző római örökséget.

Kulcsszavak: Sopianae, római régészet, örökség bemutatása, kulturális útvonal, fenntartható turizmus

A RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG MINT FEJLESZTÉSI ALAP

Pécs római kori elődje, Sopianae, a 4. században Valeria tartomány jelentős közigazgatási, gazdasági, kulturális és vallási központjává vált. A város északi temetőjének késő római, ókeresztény emlékei 2000-ben kerültek fel az UNESCO világörökségi listájára. A sírkamrák, emlékkápolnák, falfestmények, bibliai jelenetek és ókeresztény szimbólumok nemcsak a temetkezési építészet és festészet kiemelkedő emlékei, hanem egy több mint 1600 évvel ezelőtt élt közösség vallási és társadalmi világának forrásai is.

A [pécsi világörökségi helyszín](#) sajátossága, hogy a látogató a mai belváros felszíne alá ereszkedve, a Cella Septichora Látogatóközpontban, az Ókeresztény Mauzóleumban és az Apáca utcai síremlékeknél egy részben rejtett régészeti tájba léphet be. A bemutatás ezért mindig értelmezési feladat is: miként tehető érzékelhetővé a késő római város, a temető topográfiája, a sírépítmények használata és képi világa úgy, hogy a tudományos hitelesség mellett személyes kapcsolódás is létrejöjjön?

A [#RomansWineDanube](#) nem kutatási projekt volt. Régészeti jelentősége abban állt, hogy a kutatás eredményeit közös turisztikai és közösségi fejlesztések alapjává tette. A 2024. január 1. és 2026. június 30. között, az Interreg Duna Régió Programban megvalósult együttműködés 11 ország szervezeteit kapcsolta össze. Célja a kevésbé ismert úti célok fejlesztése, a helyi közösségek bevonása, fenntartható utazási megoldások létrehozása és új, a római örökségre, illetve a borkultúrára épülő turisztikai kínálatok kipróbálása volt.

HELYI CSELEKVÉSI TERV ÉS KÖZÖSSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A projekt módszertanának egyik alapja a helyszínek rendszerbe foglalt kezelése volt. Pécssett helyi cselekvési terv (*Local Action Plan*) készült, amely a régészeti és világörökségi helyszíneket nem elszigetelt célállomásként, hanem a városi és térségi turizmus egymással kapcsolódó csomópontjaiként kezelte. A tervhez *Product Club* alkalmak kapcsolódtak. Ezeken örökségi szakemberek, turisztikai szolgáltatók, kulturális intézmények, civil szervezetek, kutatók, művészek, borászok és helyi termelők dolgoztak együtt a fenntartható turizmus, a helyi kínálat és a Római Fesztivál fejlesztésén.

A régészeti örökség így nem kész termékként került a partnerek elé, hanem közös gondolkodás kiindulópontjává vált. A résztvevők azt vizsgálták, hogyan kapcsolható össze a látogatható ókeresztény temető-együttes a ma már nem látható római várossal, a pécsi és villányi borvidékkel, a helyi gasztronómiával, a

¹ szakmai vezető, világörökségi szakreferens, régész; Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft.; e-mail: pdo.daniel@gmail.com

1. kép. Hagyományörzők a Sopianae – Újraéled! Római Fesztivál megnyitóján, az Ókeresztény Mauzózeum környezetében, Pécs, 2025 (fotó: #RomansWineDanube projektarchívum)

kézművességgel, valamint a kulturális és kreatív programokkal. A projektben közös márka- és szuvenirfejlesztés, történetmesélési műhely, zöld utazási ajánlatok, tudásátadási csomag és helyi turisztikai felmérés és elemzés is készült. E megoldások közös célja az volt, hogy a régészeti helyszín köré olyan együttműködési háló épüljön, amely a projekt lezárása után is működőképes maradhat.

SOPIANAE ÚJRAÉLED: RÉGÉSZET A FESZTIVÁL KÖZÉPPONTJÁBAN

A pécsi események leglátványosabb eleme a 2025. augusztus 29–30-án megrendezett *Sopianae – Újraéled!* Római Fesztivál volt. A kétnapos esemény a Szent István teret, a Cella Septichora Látogatóközpontot, az Ókeresztény Mauzóleumot, és a Sétateret további belvárosi helyszínekkel kapcsolta össze. A hagyományörző felvonulások, tánc- és színházi, valamint zenei előadások, kézműves műhelyek, fényinstallációk, gasztro-nómiai programok és borbemutatók mellett a régészeti örökség bemutatása több önálló programelemmel is megjelent (1. kép).

A Cella Septichorában a „*Ludus Funeris*” a római temetkezési szokásokat dramatikus formában idézte meg; a *Borfogyasztó rómaiak* című szakmai program régész, borász és ókortörténész közreműködésével kapcsolta össze az anyagi kultúra, a szőlő- és borkultúra és a lakomák világát. A *Macellum* római piaca a mindennapi élethez, a kereskedelemhez és a kézművességhöz teremtett értelmezési keretet. A világörökségi helyszínek mindkét napon ingyenesen látogathatók voltak, a Cella Septichora és az Ókeresztény Mauzóleum összesen 1200 látogatót fogadott. A különleges tárlatvezetések és tematikus séták azt is jelezték, hogy a fesztivál keretében kipróbált bemutatási mód később az állandó kínálat részévé válhat.

A gyermekeket és családokat célzó „*Aelia és a Nap ládája*” program különösen jól példázta a régészeti helyszínelapú történetmesélést. A kerettörténetben Aelia, egy sopianaei fazekasmester lánya, a Napot rejtő láda kulcsának darabjait keresi. A három próba valós örökségi helyszínekhez és régészeti témákhoz kap-

csolódott: a Korsós sírkamrában a borhoz és temetkezési lakomákhoz, a Sírkőkertben a római feliratokhoz és mértékegységekhez, az Ókeresztény Mauzóleumban pedig a falfestészet színeihez és jelképeihez. Az élő szereplőkkel megvalósított kalandmesét a *Sopianae Roman Walk* alkalmazás támogatja; a program iránti érdeklődés meghaladta a rendelkezésre álló férőhelyek számát.

A projekt a hatás mérésére többnyelvű, QR-kóddal elérhető látogatói kérdőívet is alkalmazott. A 19 kérdésből álló felmérés a fesztivál és Pécs látogatói megítélését vizsgálta. A helyi turisztikai megfigyelőhely (*Local Tourism Observatory*) logikájához kapcsolódó eszköz nemcsak utólagos értékelést tett lehetővé, hanem adatokat is biztosított a következő programok célcsoportjainak, kommunikációjának és szolgáltatásainak fejlesztéséhez.

NEMZETKÖZI TUDÁSÁTADÁS PÉCS ÉS ESZÉK-BARANYA KÖZÖTT

A projekt eredményeinek európai bemutatását szolgálta az Európa Tanács Kulturális Útvonalainak 13. „*Training Academia*”-ja, amelyet 2026. június 2–5. között Pécsen és a horvátországi Eszék-Baranya megyében rendeztek meg. Az akadémiák történetében ez volt az első határon átnyúló rendezvény; a programon több mint száz kulturális útvonal-menedzser, örökségvédelmi, turisztikai és kulturális szakember vett részt.

A megnyitó helyszíne a Cella Septichora volt, ahol a nemzetközi résztvevők fejlámpás éjszakai vezetésekben ismerték meg a késő római temetőegyüttest (2. kép). A szakmai program a kulturális útvonalak működtetésével, tudományos összefogással, fenntartható turizmussal, akadálymentességgel és a fiatalok bevonásával foglalkozott. A résztvevők Pécsről vonattal utaztak Pélmonostorra (Beli Manastir), majd a baranyai borvidék helyszínein vizsgálták, hogyan szervezhető a régészeti örökség, a helyi termék, a gasztronómia és az alacsonyabb környezeti terhelésű mobilitás egyetlen határon átnyúló látogatói útvonallá.

Az akadémia jelentősége túlmutatott a konferenciaszervezésen. A pécsi világörökségi helyszín egyszerre vált szakmai tanulási környezetté, a kulturális útvonal reprezentatív állomásává és a projekt módszereinek

2. kép. Az Európa Tanács Kulturális Útvonalainak 13. „*Training Academia*”-ja a Cella Septichora Látogatóközpontban, Pécs, 2026 (fotó: #RomansWineDanube projektarchívum)

3. kép. A 13. „Training Academia” résztvevői pécsi Kodály Központban tartott VR Classroom tesztelési programján, Pécs, 2026 (fotó: #RomansWineDanube projektarchívum)

bemutatóterévé. A program igazolta, hogy a régészeti emlékek értelmezése, a helyi szolgáltatók bevonása és a közösségi közlekedés gyakorlati tesztelése ugyanannak a célállomás-fejlesztési folyamatnak a része lehet (3. kép).

EREDMÉNYEK ÉS TOVÁBBÉLÉS

A projekt 2026. június 18-i Ijubuški (Bosznia-Hercegovina) zárókonferenciáján a helyszínek rendszerbe foglalt kezelésének fő elemeiként a *Product Club*okat, a helyi cselekvési terveket, a helyi turisztikai megfigyelőhelyeket, a közös márká- és marketingtevékenységeket, a kapacitásépítést és az újszerű turisztikai megoldásokat összegezték. A partnerek fenntarthatósági nyilatkozatot írtak alá, vállalva az együttműködés és az eredmények továbbvitelét (4. kép).

Pécs szempontjából a legfontosabb eredmény nem egyetlen rendezvény vagy digitális termék, hanem az egymásra épülő fejlesztési folyamat. A Római Császárok és Dunai Borút 2015-ben nyerte el az Európa Tanács kulturális útvonala minősítést; ma tíz ország 23 régészeti helyszínét és 12 borvidékét kapcsolja össze. A pécsi világörökségi helyszínek és a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. 2018-ban első magyar tagként csatlakoztak az útvonalhoz. Az első jelentős közös nemzetközi fejlesztés a *Sopianae Roman Walk* alkalmazás volt, amely Pécs római kori városának és temetőjének 23 épületét, illetve helyszínét tette megismerhetővé 3D-rekonstrukciók, térképek, hanganyagok és digitális városi séták segítségével.

A #RomansWineDanube erre a digitális alapra építette rá a következő réteget. A rekonstrukciók által látathatóvá tett római várost közösségi együttműködéssel, élő történelmi programokkal, helyszínelapú mesével, bor- és gasztronómiai kapcsolatokkal, határon átnyúló útvonalakkal és mérhető látogatói tapasztalatokkal egészítette ki. A pécsi példa tanulsága, hogy a régészeti örökség hosszú távú társadalmi hasznosulása nem a tudományos tartalom leegyszerűsítését, hanem annak többféle, hiteles és részvételre ösztönző megközelítését igényli.

4. kép. A #RomansWineDanube projekt eredményeinek bemutatása a ljubuški zárókonferencián, 2026 (fotó: #RomansWineDanube projektarchívum)

A cikkben bemutatott tevékenységek a #RomansWineDanube – *Marketing framework for sustainable cultural tourism development* (DPR0200337) projekt keretében, az Interreg Duna Régió Program és az Európai Unió társfinanszírozásával valósultak meg.